

VERKSAMHETSPLAN 2015 - Engagera flera!

Biosfärområde Vänerskärgården med Kinnekulle fyller fem år 2015. Välkommen till jubileumsåret!

Biosfärområdets uppdrag från Unesco är att vara modellområde för hållbarutveckling. Detta innebär i praktiken att utveckla **LOKALA LÖSNINGAR PÅ GLOBALA UTMANINGAR**. Under de första fem åren har biosfärområdets identitet utvecklats, nya samarbeten och nätverk etablerats och ett stort antal praktiska exempel genererats som våra lokala lösningar på globala utmaningar. År 2015 tillägnas goda krafter i biosfärområdet som inspirerar till att fler människor och organisationer engageras och blir en del av biosfären.

VERKSAMHETENS MÅL 2015: Engagera flera!

Under jubileumsåret 2015 har vi som mål att engagera fler människor och organisationer i hållbarhetsfrågor, där vi tillsammans utvecklar lokala lösningar på globala utmaningar. Vi planerar aktiviteter särskilt riktade till målgrupperna skola och allmänhet. En del aktiviteter är redan årligen återkommande, andra sätts med anledning av femårsjubileet och med ambitionen att de ska vara en kärnverksamhet framöver.

Utbildning och kunskap

Under 2015 är skolan och utbildningssektorn en prioriterad målgrupp. Vår ambition är att skapa ytterligare resurser för lärande om hållbar utveckling genom att ansöka om externa medel. Biosfärkontoret har en resursperson som är samordnare för skolnätverket. Årets aktiviteter för förskolor och grundskolor är:

- Skolutmaning om matsvinn. Utmaningen arrangeras i samverkan med Vänermuseet
- Utbildning av miniambassadörer
- Inspirationsdag för lärare. Dagen arrangeras i samverkan med Vänermuseet

Biosfärområdet är ett internationellt modellområde för hållbar samhällsutveckling, vilket betyder att vi ska generera ny kunskap. I nuläget finns ingen organiserad kanal där forskare och praktik kan mötas kring kunskapsbehov i biosfärområdet. Under 2015 medverkar vi i en utredning om forskarplattform. Utredningen är ett samarbete mellan oss och Biosfärområde Östra Vätterbranterna.

Ökad tillgänglighet

Vårt fokus under året är att tillgängliggöra biosfärområdet för en bred allmänhet liksom för fler organisationer i området. Vi vill att det ska vara lätt att engageras i vår värdegrund. Under 2015 genomför vi följande utåtriktade aktiviteter:

- Utdelning av biosfärstipendium i samband med nationella biosfärdagen
- Lansering av Biosfärområdets GULLD-fond
- Vandringsutställning av bidrag till vår designtävling
- Födelsedagskalas

Biosfärambassadörerna är budbärare av biosfärområdets värdegrund och en viktig kanal utåt. Vi hoppas engagera och lyfta fram ambassadörerna i årets aktiviteter och vi samordnar två nätverksträffar under året.

Ett hållbart näringsliv

Innovationer och smarta affärsidéer bidrar till samhällets hållbara utveckling. Vi skapar förutsättningar för ett klokt entreprenörskap som stärker basen för samhällets välfärd. Under 2015 möter vi näringslivet i riktade satsningar inom:

- Fiskeområde Väneren
- Utbildningar i affärsutveckling mm. för yrkesfiskare
- Samhällsentreprenörskap i Biosfärområden, ett internationellt nätverk
- Exportmogen destination
- Biosfärområdets GULLD-fond
- Dialoggrupp

Biosfärkommuner i samverkan

Kommunerna har en viktig roll att vara föredöme för hållbar samhällsutveckling framåt och därigenom verka för att biosfärområdets värdegrund stärks. Det är också viktigt att detta återspeglas i kommunernas beslut och handlingar. Lika betydelsefullt är att utforma en strategi med fokus på långsiktig implementeringen av biosfärområdets värdegrund i kommunala verksamheter samt att stimulera mellankommunal samverkan. För att uppnå detta, behöver en arbetsmodell etableras.

Styrelsen utvecklas

Fyra av Sveriges fem biosfärområden är ideella föreningar. Vi kan lära av varandras erfarenheter! Styrelsen utvecklar sin roll genom utbyte med andra styrelser vid givna tillfällen, så som svenska MAB-workshopen och genom koordinator/ordförandeutbyten.

Det syns och märks att vi är ett biosfärområde

Biosfärkontoret har en person som arbetar till 50% med information och kommunikation. Varje år skrivs en **KOMMUNIKATIONSPLAN** för att systematiskt kommunicera verksamhetens aktiviteter gentemot intressenter och samarbetspartners. På **HEMSIDAN** publiceras aktuella händelser och spännande nyheter i Biosfärområdet. Hemsidans innehåll uppdateras löpande under året. Det är möjligt att prenumerera på vårt digitala nyhetsbrev. Biosfärområdet använder också **INSTAGRAM** och **FACEBOOK** för att publicera nyheter.

Varje år tar Biosfärkontoret emot studiebesök. Biosfärkontoret anlitas också i stor utsträckning lokal för att hålla föredrag om verksamheten.

Brunvita vägs skyltar har länge symboliserat erkända sevärdheter i Europa. Samtliga världsarv är till exempel skyltade med brunvita skyltar. Det finns en europastandard för brunvita skyltar och det är angeläget att tillämpningen av brunvit vägvisning till biosfärområden är likartad i hela Sverige. Trafikverket beslutar om vägvisning medan Transportstyrelsen beslutar om symbol för områden och landmärken. Under 2015 drivs frågan med att etablera en skyltsymbol för biosfärområden nationellt. Under tiden upprättar vi ett skyltprogram i samverkan med kommunerna.

OM VÅR ORGANISATION

Vi är en organisation som inspirerar

Biosfärområdet är en ideell förening som attraherar människor och organisationer som vill medverka till en värld där också kommande generationer har hög livskvalitet. Vem som helst kan bli medlem. Genom att bli medlem i biosfärområdet, visar du som privatperson, ditt företag eller organisation att du vill vara delaktig i vår gemensamma framtid där människors och samhällets behov möts i balans med vår jords förmåga att försörja oss.

Våra **MEDLEMMAR** ges möjlighet att aktivt bidra till biosfärområdets utveckling genom att lämna förslag till styrelsen, nominera kandidater till biosfärstipendiet, söka bidrag ur GULLD-fonden, delta på föreningsstämman, delta på seminarier och inspirationsföreläsningar, samt genom att interagera med vår organisation via social media.

Vår **STYRELSE** väljs på årsmötet som hålls i Götene kl 18:30 den 17 mars. Styrelsen består av nio ledamöter och lika många ersättare och dess sammansättning regleras av föreningens stadgar och föreslås av valberedningen innan årsmötet. Styrelsens roll är att besluta om strategiska frågor som leder biosfärområdets utveckling framåt.

Biosfärområdets verksamhet leds från ett kontor, **BIOSFÄRKONTORET**, som du kan besöka på Trädgårdens skola, Magasinsgatan 4, i Mariestad. Biosfärkontorets roll är att **INSPIRERA, MÅKLA OCH PROJEKTLEDA**. Biosfärkontoret har en koordinator som ansvarar för att verksamhetsplanen följs och målen uppfylls. Koordinatören formar en ändamålsenlig organisation. För närvarande har biosfärkontoret fem anställda som tillsammans utgör 3,4 årsarbetstillfällen. Antalet anställda kan komma att variera under året. De personella resurserna fördelas enligt följande:

Verksamhetsledning	30%
Verksamhetsutveckling	70%
Projektledning	85%
Skolresurs	20%
Administration	35%
Kommunikation	50%
Nationellt uppdrag	50%

Biosfärkontoret projektleder

Biosfärområdet driver projekt med hållbarhetstema. Projekten engagerar många personer och organisationer och syftar till att öka kunskap och engagemang för insatser som gynnar en hållbar framtid. Våra projekt är ofta fleråriga. Under 2015 är Biosfärområdet huvudman för följande projekt:

- Avslutning av Fiskeområde Vänerskärgrården med Kinnekulle
- Utbildningsinsatser
- Platåbergslandskapets Geopark – Förstudie
- Strategi för Fiskeområde Vänern
- Biosfärområdet som exportmogen destination 2020
- Mellan bleke och storm

BUDGET 2015

INTÄKTER	Tkr
Kommuner	790
Naturvårdsverket	400
Medlemsavgifter	20
Projektintäkter personal (inkl. OH)	860
Projektaktiviteter	695
Övriga intäkter	10
Förväntade intäkter	430
Eget kapital	370
SUMMA INTÄKTER	3 575
UTGIFTER	Tkr
Kostnad för anställda	2 400
Projektkostnader	695
Information & marknadsför	50
Lokalkostnad (inkl. OH)	160
Resor/utbildning	50
Administration	50
Studieresa	35
Ambassadörer	10
Biosfärstipendium	10
Styrelse	60
Övrigt	55
SUMMA UTGIFTER	3 575

BILAGA 1: BESKRIVNING AV PLANERADE AKTIVITETER OCH PÅGÅENDE PROJEKT

Biosfärambassadörer

Programmet för Biosfärambassadörerna startade vi under 2007 då informationsbehovet i området var mycket stort eftersom biosfärkonceptet då var relativt okänt i Sverige. Behovet av ambassadörer är fortfarande stort och vår ambition är att fler ska få chansen att bli ambassadörer framöver. Vi kan stolt säga att detta koncept som togs fram av oss nu har spridit sig till alla biosfärområden i Sverige och även internationellt som i till exempel till biosfärområden i Canada, Tjeckien och Finland. Under 2015 arrangeras **TVÅ NÄTVERKSTRÄFFAR** för biosfärambassadörerna. Ambassadörernas aktiviteter under 2015 sammanställs och synliggörs på hemsidan.

Miniambassadörer

Våra ambassadörer har tagit initiativ till att utbilda miniambassadörer. Detta sker i samband med utomhusaktiviteter för förskolebarn. Certifieringen är en del av ett längre program som samordnas tillsammans med förskolepedagoger. Hittills har Vinninga-Filsbäckenheten och Kullebarn i Hällekis utbildat miniambassadörer. I dagsläget har drygt 120 barn blivit diplomerade miniambassadörer. Under 2015 genomförs en **UTBILDNING AV MINIAMBASSADÖRLEDARE** i studiecirkelform och utomhusaktiviteter för förskolebarn i Mariestads kommun, i första hand. Satsningen möjliggörs med hjälp av externa medel från John Hedins stiftelse.

Biosfärstipendiet

Styrelsen för Biosfärområdet delar ut ett årligt stipendium till person eller organisation som på ett påtagligt positivt sätt bidragit till biosfärområdets hållbara utveckling. Styrelsen vill med detta stipendium uppmärksamma arbetet med att uppnå målsättningen att bli ett internationellt modellområde för hållbar utveckling. Det finns många personer som gör viktiga arbetsinsatser, många är även engagerade under sin fritid. Dessa vill vi visa uppskattning. Biosfärstipendiet delas ut i samband med **NATIONELLA BIOSFÄRDAGEN, DEN 2 JUNI**.

GULLD-fonden

Under 2015 sker **GULLD-fondens LANSERING**, informationsmaterial och kommunikationsmaterial tas fram, fund-raising event arrangeras och medel delas ut för första gången.

”GULLD-fondens ändamål är att stödja enskilda och organisationer som i Biosfärområdets anda finner, skapar eller visar lokala lösningar på globala utmaningar i praktiken, så att goda förutsättningar skapas för kommande generationer att leva och verka i Biosfärområdet.” Ur protokoll från styrelsesammanträde 2014-12-16..

Vi vill med fonden stimulera ett brett praktiskt engagemang bland de som bor och verkar i vårt biosfärområde: Alla behövs i vårt uppdrag från Unesco att hitta lokala lösningar på globala utmaningar! Förkortningen GULLD står för Globala Utmaningar, Lokala Lösningar & Drivkrafter.

Aktiviteter för skolnätverket

När Biosfärområdet tillsammans med Vänermuseet arrangerade en skolkonferens i juni 2014, framkom önskemål från deltagarna om en årligen återkommande **BIOSFÄRUTMANING**. Utmaningen ger skolorna möjlighet att engagera sig i biosfärområdet samtidigt som hållbar samhällsutveckling sätts i stort fokus under en begränsad tid. Under 2015 arrangeras den första biosfärutmaningen. Alla grundskolor i Biosfärområdet har bjudits in att delta. Utmaningens tema för 2015 är **MINSKA MATSVINNET**. Utmaningen sker under vecka 10-12, varefter utvärdering, uppföljning och intresse för 2016 undersöks. Tema och datum för ev. biosfärutmaning under 2016 beslutas på **LÄRARTRÄFFEN** som är en inspirationsdag som arrangeras tillsammans med Vänermuseet under hösten 2015.

Utställning av bidrag till designtävling

Under 2014 var biosfärområdet arrangör av en designtävling där vi bjöd in människor att fritt tolka vårt biosfärområde och hållbarhet. Ett 20-tal bidrag kom in och 1'a, 2'a och 3'epristagare utsågs av en extern jury. Nu vill vi visa upp bidragen för allmänheten på olika platser i biosfärområdet. Under 2015 ska vi producera en **UTSTÄLLNING AV DESIGNTÄVLINGSBIDRAGEN**, tillfråga bibliotek, stadshus, museer och andra möjliga intressenter och därifrån upprätta ett bokningschema. Vi ska också inviga utställningen.

Tårtkalas

Vi firar att vi fyller fem år med **TÅRTKALAS**. Lördagen den 30 maj arrangeras aktiviteter för allmänheten och en **TÅRTTÄVLING** genomförs för att fira födelsedagsbarnet.

Internationellt nätverk för samhällsentreprenörskap i biosfärområden

Det finns ett internationellt nätverk och en arbetsgrupp som på olika sätt verkar för att stimulera samhällsentreprenörskap i biosfärområden. Vi har varit engagerade i nätverket och arbetsgruppen sedan 2011 då den initierades i Lundsbrunn under EuroMAB 2011. Vi bidrar med kunskap och erfarenheter i nätverket under en workshop på **EuroMAB 2015**, i Estland.

Engagemang i Svenska Biosfärprogrammet

Vi är ett av fem biosfärområden i Sverige och vi ingår i ett nationellt nätverk. Vi har en roll att bidra till programmets substans och samtidigt hämtar vi hem kunskap och erfarenheter från andra områden i Sverige. Varje år arrangeras aktiviteter i nätverket samtidigt som utbyten och studieresor möjliggörs på olika sätt. Under 2015 ska biosfärområdet ha koordinator/ordförandeutbyte med Biosfärområde Blekinge Arkipelag, delta på den nationella biosfärworkshopen Hälsingebygden, samt delta på styrelsekonferensen.

Rural Regions

Inom ramen för EU-projektet Rural Regions stärks biosfärområdets kapacitet att arbeta med hållbar samhällsdesign. Genom att koppla samman forskning, metodutveckling och lärande stärks kommunernas kapacitet för att planera för ett hållbart samhälle, bland annat genom att på ett

tydligare sätt integrera biosfärområdet i samhällsplaneringen. Projektet sker i samverkan med SLU, Skaraborgs kommunalförbund och Hushållningssällskapet Skaraborg. Projektet har också partners i Norge och Danmark.

PÅGÅENDE PROJEKT

Avslutning av Fiskeområde Vänerskärgrården med Kinnekulle

Biosfärområdet har varit huvudman för ett fiskeområde sedan 2009. Fiskeområdet har varit verksamt under EU:s programperiod 2009-2014 och har under åren omsatt totalt 11 miljoner kronor. Syftet med Fiskeområdet är att utveckla en hållbar fiskeriering i Väneren, som både har en god ekonomi och ger arbetstillfällen. Det är viktigt att utvecklingsarbetets utgångspunkt finns i de lokala förutsättningarna, i samarbete med aktörerna på plats. [Under 2015 utvärderas Fiskeområdets verksamhet, en nationell slutkonferens arrangeras och hela verksamheten slutredovisas till Jordbruksverket.](#) Avslutas i mars 2015.

Utbildningsinsatser

Biosfärområdets syfte med projektet är att erbjuda utbildningsinsatser i form av kurser, utbildning av praktiska moment och studieresor riktade till aktörer i Biosfärområdet med koppling till fiskerieringen. [Under 2015 genomförs kurser i ekolodning, studiecirkel om affärsutveckling, marknadsföring och datakunskap, samt en insats för att upprätta miljöplaner för några utvalda hamnar i Biosfärområdet.](#) Avslutas i mars 2015.

Platåbergslandskapets Geopark - Förstudie

Sedan 2014 projektleder vi en förstudie som undersöker förutsättningarna för att bilda en Geopark för Västsveriges platåberg. Förstudien sker i samverkan med nio kommuner och medfinansieras även av Skaraborgs kommunalförbund. [Under 2015 ordnas tre lokala dialogmöten för kommuner, lokala myndigheter, föreningar och företag. Förstudien avslutas med ett seminarium där förstudiens resultat presenteras.](#) Avslutas i juni 2015.

Strategi för Fiskeområde Väneren

Biosfärområdet har under 2013-2014 utrett möjligheten att inför kommande programperiod bilda ett fiskeområde för hela Väneren. Förutsättningar att skapa ett gemensamt fiskeområde bedöms som goda. Väneren är ett sammanhängande system där många frågor och insatser kan hanteras mera effektivt och får bättre förutsättningar att bli lyckosamma om hela sjön ingår i fiskeområdet. Ansökan om Fiskeområde Väneren lämnades till Jordbruksverket i december 2014. [Under 2015 väntas besked om möjlig fortsättning. Verksamheten för det nya fiskeområdet startas tidigast under hösten.](#)

Biosfärområdet som exportmogen destination 2020

Biosfärområdet har sedan 2007 arbetat aktivt för att stimulera en hållbar besöksnäring. Projektet är en fortsättning på tidigare insatser och är ytterligare ett steg på vägen för att utveckla biosfärområdet till en exportmogen destination. Projektet som pågår 2013-2015 ska bidra till att

Biosfärområdets attraktionskraft ökar och fler ser Biosfärområdet som ett intressant område för etablering och nystart av företag inom hållbar besöksnäring. Under 2015 genomförs aktiviteter med fokus på näringslivsutveckling, hållbarhetsarbete och inspiration för företag, offentlig sektor och allmänheten. Avslutas i juni 2015.

Mellan bleke och storm

Med det här projektet vill biosfärområdet möjliggöra spridning av filmen *Mellan bleke & storm - en film om tre fiskare på Vänern* av Anette Lykke Lundberg för att lyfta yrkesfisket och Vänern i och utanför vänerområdet. Målet är att ta fram en DVD som även är översatt till engelska. Filmen kan användas i utbildningssammanhang och som marknadsföring för vårt område. Under 2015 översätts filmen till engelska och DVD tas fram. Utbildningsmaterial till skolor tas fram. Avslutas i juni 2015.

BILAGA 2: AKTIVITETSKALENDER

29-30 januari: Nationell fiskekonferens

23-24 februari: Ordförande/Koordinatorutbyte med Blekinge

2-20 mars: Biosfärutmaning

17 mars: Årsmöte

April/Maj: Slutseminarium Geopark

19-22 maj: EuroMAB 2015 - From heritage to sustainable innovation

30 maj: Tårtkalas

2 juni: Nationella biosfärdagen, utdelning av biosfärstipendiet

Planerade aktiviteter:

- Nationell styrelsekonferens, vår
- Nätverksträffar för biosfärambassadörerna, vår och höst
- Lärarträff, höst
- Nationell workshop för biosfärprogrammet (prel. oktober)
- Forskarseminarium (prel. november)
- Utbildning och certifiering av miniambassadörer
- Invigning utställning av bidrag till designtävlingen

BILAGA 3: BEGREPPSORDBOK

Centre for Sustainable Development (CSD): Mellandisciplinärt center som ska generera samarbete mellan uppsala Universitet och SLU inom forskning och utbildning om hållbar utveckling. www.csduppsala.uu.se

Ekosystemtjänster: De funktioner hos ekosystem som på något sätt gynnar människan, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människans välmående. Det är tjänster vi får "gratis" av naturen som till exempel pollinerande insekter, vattenrening via våtmarker eller musslor, naturliga skadedjursbekämpare och att bördig jord bildas.

Europeiska Landskapskonventionen (ELC): Syftet är att skapa en gemensam europeisk ram för arbetet med landskap i Europa som är utsatta för ett förändringstryck genom samhällsutvecklingen. Konventionen gäller alla landskap och lyfter särskilt fram målet att stärka möjligheterna för allmänhetens och lokalsamhällets aktiva demokratiska medverkan i arbetet med skydd, förvaltning och planering av landskap. www.raa.se

Exportmogen destination: Svensk turismnäring har på nationell nivå arbetat fram och antagit en strategi med visionen att turism är Sveriges nya basnäring år 2020 med målsättning att fördubbla turismomsättningen. År 2020 skall Sverige ha 20 nya attraktiva och högkvalitativa exportmogna destinationer. Biosfärområdet är ett utpekat utvecklingsområde inom Skaraborgs turismstrategi och har målsättning att vara en av dessa.

FARNET = European Fisheries Areas Network: Nätverk för Europas Fiskeområden. http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/eff/farnet/index_sv.htm

Fiskeområde: Jordbruksverket har utsett Biosfärområdet till ett Fiskeområde och därmed beviljat medel ur Europeiska fiskerifonden. Stödet ska användas till att utveckla området som helhet, skapa nya arbetstillfällen både inom och utanför fiskesektorn och framför allt bredda verksamheten. www.jordbruksverket.se

FOG: Fiskeområdets styrelse.

Leader: En metod för att jobba med utveckling av landsbygden inom EU:s landsbygdsprogram 2007-2013. I Skaraborg finns tre Leader-områden, eg. Norra, Västra och Östra. www.leaderskaraborg.se

LTER= Long Term Ecological Research Network: Ett försök att samla etablerade forsknings och miljöövervakningsstationer i ett nätverk så att det blir effektivare att samarbeta i storskaliga forsknings- och miljöövervakningsprojekt. Initiativet drivs av SLU och stöds av naturvårdsverket och Vetenskapsrådet. www.lternet.edu

LTSER= Long Term Socio-economic and Ecological Research Network: LTSER-områden omfattar hela landskap. Det inkluderar såväl LTER-områden som den socioekonomiska delen av hur människan utnyttjar ekosystemen. www.lternet.edu

MAB = Man and the Biosphere Programme: Ett av Unesco's vetenskapliga program som arbetar globalt för att förbättra relationen mellan människor och deras livsmiljö.

Biosfärområden ingår i MAB-programmet som internationella modellområden för hållbar samhällsutveckling. www.biosfaromrade.se

MSC= Marine Stewardship Council: En internationell organisation som arbetar tillsammans med fisken, företag, forskare, och miljöorganisationer och allmänheten för att främja det bästa miljövalet för fisk och skaldjur. MSC är en certifiering och miljömärkning av fisk och skaldjur som ger erkännande och uppmuntran åt hållbara fiskemetoder. www.msc.org

Resiliens: Ett systems återhämtningsförmåga och motståndskraft till yttre störningar/påverkan. Biologisk mångfald är en förutsättning för ekosystemens resiliens eftersom det innebär en spridning av riskerna och större möjlighet till omorganisation efter en störning.

Rural Regions: Rural Regions är ett projekt om hållbar landsbygdsutveckling i praktiken. Ett förprojekt med flera samarbetspartners har startat som ska skapa ett ramverk och också undersöka möjligheten för ett större genomförandeprojekt. Projektet är ett samarbete mellan SLU, Skaraborgs kommunalförbund, Hushållningssällskapet Skaraborg och Aalborgs Universitet. Extern finansiering kommer från Interreg IVA KASK och Västra Götalandsregionen.

Social Enterprise and Biosphere Reserve Developmental framework =

Samhälls-entreprenörskap och Biosfärområden: Projekt som syftar till att skapa förutsättningar för att utveckla företagande som har samhällsnytta som affärsidé, i biosfärområden i Kanada, Sverige och Storbritannien.

Unesco = United Nation's Educational, Scientific and Cultural Organisation: FNs organ för utbildning, vetenskap och kultur.